

LUCHTVERVOER...

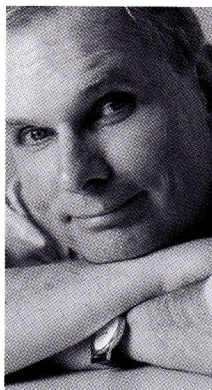
Als we het hebben over de toekomst van luchtvervoer denken we vaak aan nieuwe typen vliegtuigen, eventueel supersonisch, aan prijsvechters, milieubelasting en dergelijke. Maar dit zijn factoren die mede bepalen of het luchtvervoer wat sneller of wat minder snel groeit. Met een iets wijdere blik denken we aan bedrijfstakken die ooit floreerden en nu zijn uitgestorven, zoals langeafstandsvervoer per schip. Zal er een tijd komen waarin luchtvervoer slechts een marginale rol speelt? Juist een blad als *Piloot* en vliegtuig moet hier oog voor hebben. Ik pleit ervoor dat elke vijf jaar of zo er aandacht wordt besteed aan de rol en positie van luchtvervoer op lange termijn. Ik begin zelf.

LUCHTVAART STIMULEERDE GROOTSCHALIG REIZEN

In de afgelopen eeuw is dankzij luchtvaart reizen voor iedereen mogelijk geworden die het geld ervoor kan neertellen. Nuanceren is op zijn plaats: je kunt beter per vliegtuig dan met de auto op vakantie gaan naar Spanje. Dat wil zeggen: als je alleen gaat, want met zijn vijven in een auto is vast minder comfortabel, maar wel goedkoper. Tenzij je moet overnachten, want dan komen de hotel- en andere kosten erbij. En het schijnt dat slechts vijf procent van de wereldbevolking ooit heeft gevlogen. Ik kan niet instaan voor de juistheid van dit getal, maar laat het eens tien of zelfs vijftien procent zijn, dan is het nog heel weinig. Dat betekent dat er nog veel ruimte is voor groei, in bijvoorbeeld China. Maar pas op. In veel ontwikkelingslanden is het percentage mobiele telefoons in vergelijking met het aantal vaste aansluitingen groter dan in Nederland of België (hoewel dit niets zegt over het percentage mensen dat beschikt over een telefoon). Het is dus goed mogelijk dat luchtvaart in die landen eerder wordt verdrongen door nieuwe ontwikkelingen dan in Noordwest-Europa.

Waardoor zou luchtvaart eventueel kunnen worden verdrongen? We moeten dan kijken naar zowel de bestaande als naar de potentiële functies van luchtvaart. Luchtvervoer is een manier om snel grote afstanden af te leggen. Jazeker, maar waarom? Om bijvoorbeeld op vakantie te gaan. Zakereizigers zullen mensen willen ontmoeten en minder zijn geïnteresseerd in toeristische attracties. Mark Zuckerberg van Facebook wil een computerfunctie introduceren waarbij mensen elkaar in een 'virtuele' omgeving kunnen ontmoeten alsof ze ter plaatse aanwezig zijn. Dat is vast niet zo realistisch als mensen 'echt' ontmoeten, maar voor mensen die elkaar al eens in werkelijkheid hebben gezien is dit misschien een mooi alternatief vergeleken met een of meerdere dagen onderweg zijn. Ik ben ervan overtuigd dat

... en
uitgestorven
bedrijfs-
takken

Hans Heerkens
is docent
luchtvaartindustrie
Universiteit Twente
hans.heerkens@freeler.nl

per computer vergaderen lijfelijke aanwezigheid nooit helemaal kan vervangen. Niet helemaal, maar wel grotendeels; kijk naar wat er is veranderd tijdens de recente pandemie. Als het aantal zakenreizigers afneemt – zich na de pandemie niet herstelt – komt het verdienmodel van veel luchtvaartmaatschappijen onder druk te staan.

KORTE AFSTANDEN

Het bovenstaande gaat vooral op voor korte afstanden, waarbij contacten frequent maar kortdurend zijn. Juist op die afstanden komen er alternatieven, die we kunnen samenvatten als 'autonoom vervoer'. In de komende twintig jaar zullen naar mijn overtuiging autonome auto's en vliegtuigen belangrijk worden. Ik zie zakenmensen binnen Europa en andere belangrijke concentraties van economische activiteit reizen met autonome voertuigen die hen van huis ophalen en rechtstreeks naar hun eindbestemming brengen. Japan Air Lines wil een vloot van 'onbemande lucht-taxi's' aanschaffen, maar nieuwe technologieën zullen ook nieuwe bedrijven opleveren. Ook bij landtransport zagen we individualisering, van postkoets, trein en bus naar massaal privé-eigendom van auto's, en soms weer terug naar de fiets als het parkeren van auto's in grote steden te duur wordt.

Lowcostcarriers hebben het misschien nog niet zo gek bekeken. Massavervoer naar vakantiebestemmingen zal er voorlopig wel blijven. Net als, overigens, langeafstandsluchtvervoer.

TEN SLOTTE

Misschien loop ik te ver vooruit. Maar oceaanstomers verdwenen binnen enkele jaren. Zeppelins leken een gouden toekomst tegemoet te gaan. Beide werden volgens mij verdrongen door één enkele ontwikkeling (op zichzelf weer een combinatie van factoren): de komst van betrouwbaar langeafstandsluchtvervoer. Sinds de Tweede Wereldoorlog is het luchtvervoer sneller gegroeid dan de gemiddelde economische groei, uitzonderingen daargelaten, en er zijn in de wereld nog veel gebieden waar groei mogelijk is. Maar de verdienmodellen van luchtvaartmaatschappijen zijn gebaseerd op grootschalige activiteiten en voortdurende groei. Het lijkt me gevaarlijk om daarvan op lange termijn afhankelijk te zijn. Ontwikkelingen zoals de hyperloop heb ik niet meegenomen, en misschien blijken die over vijf jaar te zijn verdrongen door reis- en communicatiemiddelen die we ons nu nog niet kunnen voorstellen. Zoals de oude Chinezen al schijnen te hebben gezegd: 'voorspellen is moeilijk, vooral als het de toekomst betreft'.